

Секція Економіка	
УДК 331.5:004.9	
Дата першого надходження статті до видання	2026-03-15
Дата прийняття статті до друку після рецензування	2026-03-15
Дата публікації/оприлюднення	2026-03-25

Макро- мікроекономічні трансформації внаслідок цифровізації ринку праці в країнах ЄС та Україні

Сидорченко Тетяна Федорівна

Кандидат економічних наук, доцент
Доцент кафедри економіки, менеджменту та фінансів
Бердянський державний педагогічний університет
Запоріжжя, Україна
tetanasidorcenko@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-9157-5023>

Задворна Олена Василівна

Старший викладач кафедри економіки, менеджменту та фінансів
Бердянський державний педагогічний університет
Запоріжжя, Україна
Zadvornaya69@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-2637-4687>

Анотація. Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні макро- та мікроекономічних трансформацій ринку праці, що виникають під впливом цифровізації в країнах Європейського Союзу та нашій країні, з урахуванням змін у структурі зайнятості, продуктивності праці, професійних компетентностях, організації бізнес-процесів і соціально-трудова відносинах. Об'єктом дослідження є ринок праці країн Європейського Союзу та нашої країни в умовах посилення цифровізації, автоматизації, поширення дистанційної зайнятості, платформених форм праці та технологій на базі штучного інтелекту. У статті розкрито актуальність дослідження макро- та мікроекономічних трансформацій, що відбуваються внаслідок цифровізації ринку праці в країнах Європейського Союзу та нашій країні. Обґрунтовано, що цифровізація вже не є лише технологічним процесом, пов'язаним із впровадженням програмного забезпечення, електронних сервісів або дистанційних форматів роботи, а постає глибокою економічною зміною, яка впливає на структуру зайнятості, продуктивність праці, конкурентоспроможність підприємств, якість людського капіталу, рівень професійної мобільності та соціальну стійкість суспільства. Визначено, що на макроекономічному рівні цифровізація змінює галузеву структуру економіки, посилює роль інформаційно-комунікаційних технологій, підвищує попит на працівників із цифровими компетентностями, формує нові вимоги до державної політики зайнятості, освіти дорослих і соціального захисту. Разом із цим на мікроекономічному рівні цифровізація трансформує внутрішнє середовище підприємств, оскільки змінюються підходи до організації праці, управління персоналом, оцінювання результативності, комунікації, навчання, захисту даних і взаємодії з клієнтами. Особливу увагу приділено тому, що в країнах Європейського Союзу цифровізація ринку праці пов'язана з довгостроковою стратегією підвищення конкурентоспроможності, інноваційності та соціальної збалансованості, тоді як у нашій країні вона додатково набуває значення інструменту економічної стійкості, адаптації

бізнесу до воєнних умов, збереження людського капіталу та підготовки до післявоєнного відновлення. Доведено, що цифровізація відкриває нові можливості для дистанційної зайнятості, професійної перекваліфікації, розвитку малого і середнього бізнесу та інтеграції до європейського ринку праці, однак водночас створює ризики посилення нерівності між працівниками, підприємствами, секторами та регіонами.

Ключові слова: ринок праці, цифровізація, макроекономічні трансформації, мікроекономічні трансформації, країни Європейського Союзу, наша країна, зайнятість, людський капітал, цифрові компетентності

Macro- and microeconomic transformations due to digitalization of the labor market in the EU countries and Ukraine

Tetiana Sydorchenko

Candidate of Economic Sciences, Docent

Associate Professor at the Department of Economics, Management and Finance

Berdyansk State Pedagogical University

Zaporizhzhia, Ukraine

tetanasidorcenko@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-9157-5023>

Olena Zadvorna

Senior Lecturer, Department of Economics, Management and Finance

Berdyansk State Pedagogical University

Zaporizhzhia, Ukraine

Zadvornaya69@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-2637-4687>

Abstract. The purpose of the study is to theoretically substantiate the macro- and microeconomic transformations of the labor market that arise under the influence of digitalization in the countries of the European Union and our country, taking into account changes in the structure of employment, labor productivity, professional competencies, organization of business processes and socio-labor relations. The object of the study is the labor market of the countries of the European Union and our country in the conditions of increased digitalization, automation, the spread of remote employment, platform forms of work and technologies based on artificial intelligence. The article reveals the relevance of the study of macro- and microeconomic transformations that occur as a result of digitalization of the labor market in the countries of the European Union and our country. It is substantiated that digitalization is no longer just a technological process associated with the implementation of software, electronic services or remote work formats, but is becoming a profound economic change that affects the employment structure, labor productivity, competitiveness of enterprises, the quality of human capital, the level of professional mobility and social sustainability of society. It is determined that at the macroeconomic level, digitalization changes the sectoral structure of the economy, strengthens the role of information and communication technologies, increases the demand for workers with digital competencies, forms new requirements for state employment policy, adult education and social protection. At the same time, at the microeconomic level, digitalization transforms the internal environment of enterprises, as approaches to labor organization, personnel management, performance assessment, communication, training, data protection and interaction with customers change. Particular attention is paid to the fact that in the countries of the European Union, the digitalization of the labor market is associated with a long-term

strategy for increasing competitiveness, innovation and social balance, while in our country it additionally acquires the importance of a tool for economic stability, business adaptation to war conditions, preservation of human capital and preparation for post-war recovery. It is proven that digitalization opens up new opportunities for remote employment, professional retraining, development of small and medium-sized businesses and integration into the European labor market, but at the same time creates risks of increasing inequality between workers, enterprises, sectors and regions.

Keywords: labor market, digitalization, macroeconomic transformations, microeconomic transformations, European Union countries, our country, employment, human capital, digital competencies

Вступ

Актуальність проблеми. Сучасний ринок праці вже не може розглядатися лише як простір взаємодії роботодавців і працівників у традиційному розумінні. Він дедалі більше постає як складна система, у якій продуктивність, зайнятість, структура професій, рівень доходів, конкурентоспроможність підприємств і стійкість національної економіки залежать від швидкості впровадження застосованих цифрових технологій, автоматизованих сервісів, платформеної зайнятості, дистанційних форматів роботи та технологій на базі штучного інтелекту. Для країн Європейського Союзу ця проблема має стратегічне значення, оскільки цифровізація безпосередньо пов'язана з досягненням цілей Європейського цифрового десятиліття до 2030 року, де передбачено щонайменше 20 млн. фахівців з інформаційно-комунікаційних технологій, водночас у 2024 році їх було близько 10,3 млн., що становило приблизно 5 % усіх зайнятих у Європейському Союзі. Отже, уже на макроекономічному рівні виникає очевидна суперечність між зростаючим попитом на працівників із цифровими компетентностями та недостатніми темпами підготовки таких кадрів. Разом із цим цифровізація змінює не лише кількість робочих місць, а й саму якість зайнятості, оскільки зростає значення аналітичного мислення, роботи з даними, комунікаційних навичок, здатності до адаптації та розв'язання складних професійних завдань, що підкреслюється у дослідженнях Організації економічного співробітництва та розвитку щодо навичок для цифрової доби. У країнах Європейського Союзу такі зміни проявляються через перерозподіл зайнятості між секторами, скорочення попиту на рутинну працю, зростання ролі висококваліфікованих послуг, появу нових професійних траєкторій і поглиблення вимог до безперервного навчання. У нашій країні актуальність теми посилюється ще й воєнними умовами, оскільки цифровізація ринку праці відбувається одночасно з міграцією населення, дефіцитом робочої сили, руйнуванням частини виробничої бази, регіональними диспропорціями та потребою швидкої професійної перекваліфікації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика макро- та мікроекономічних трансформацій ринку праці під впливом цифровізації активно розглядається у сучасних економічних дослідженнях, однак наукові підходи до цієї теми залишаються різновекторними [1-12]. До прикладу, Г. Куликов [1] розглядає цифрову трансформацію ринку праці нашої країни через призму викликів і можливостей для інноваційної зайнятості. Важливість позиції автора полягає в тому, що цифровізація трактується не лише як технологічне оновлення економіки, а як чинник формування нових форм зайнятості, які ґрунтуються на знаннях, гнучкості, професійній мобільності та здатності працівників використовувати застосовані цифрові технології у повсякденній трудовій діяльності. С. Гривко та Д. Дубовик [2] акцентують увагу на впливі цифровізації на зайнятість і ринок праці в інформаційному суспільстві. Автори підкреслюють, що поширення застосованих цифрових технологій змінює традиційні уявлення про робоче місце, робочий час, форми зайнятості та

характер взаємодії між роботодавцем і працівником. С. Рудакова, Л. Щетініна, Н. Данилевич та Д. Варшава [3] аналізують цифровізацію відносин у сфері зайнятості через світовий досвід та можливості його імплементації в нашій країні. Цінність цього дослідження полягає в тому, що автори розглядають цифровізацію не лише як внутрішній процес окремої національної економіки, а як глобальний тренд, який потребує адаптації до конкретних соціально-економічних умов. В. Костиця та Т. Бурлай [4] досліджують дисбаланси і дивергенцію у сфері зайнятості, зіставляючи підходи Європейського Союзу та нашої країни до їх подолання. Їхній науковий внесок є важливим для розуміння того, що цифровізація ринку праці не усуває автоматично соціально-економічні диспропорції, а за певних умов може навіть посилювати їх. Автори звертають увагу на нерівномірність розвитку зайнятості, відмінності у доступі до якісних робочих місць, проблеми професійної невідповідності, структурні розриви між попитом і пропозицією праці та потребу в активній політиці зайнятості. А. Гриценко та Т. Бурлай [5] розглядають вплив цифровізації на соціальний розвиток, що є принципово важливим для розкриття соціально-економічного змісту нашої теми. Автори зазначають, що цифровізація впливає не лише на економічні процеси, а й на соціальну структуру, якість життя, доступ до можливостей, характер взаємодії між людьми, рівень інклюзії та соціальної нерівності.

Виділення невирішеної частини проблеми. Попри наявність значної кількості наукових праць, присвячених цифровізації економіки, трансформації зайнятості, розвитку дистанційної праці, автоматизації виробничих і сервісних процесів, поширенню платформеної зайнятості та впровадженню технологій на базі штучного інтелекту у сферу праці, недостатньо опрацьованим залишається комплексне бачення макро- та мікроекономічних змін ринку праці саме як взаємопов'язаної системи структурних, організаційних, соціально-трудова і поведінкових трансформацій. У більшості досліджень окремо аналізуються або вплив цифровізації на зайнятість, або розвиток цифрових компетентностей, або зміна професійної структури, або трансформація бізнес-моделей підприємств, тоді як питання поєднання макроекономічних наслідків цифровізації з мікроекономічними змінами на рівні підприємств і працівників висвітлено не повною мірою. Недостатньо уваги приділено також узагальненню взаємозв'язку між цифровою модернізацією ринку праці, зміною попиту на робочу силу, зростанням ролі інформаційно-комунікаційних технологій, поширенням дистанційної та гібридної зайнятості, трансформацією професійних компетентностей, підвищенням вимог до адаптивності працівників і зміною управлінських підходів на підприємствах.

Мета статті. Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні макро- та мікроекономічних трансформацій ринку праці, що виникають під впливом цифровізації в країнах Європейського Союзу та нашій країні, з урахуванням змін у структурі зайнятості, продуктивності праці, професійних компетентностях, організації бізнес-процесів і соціально-трудова відносинах. Об'єктом дослідження є ринок праці країн Європейського Союзу та нашої країни в умовах посилення цифровізації, автоматизації, поширення дистанційної зайнятості, платформених форм праці та технологій на базі штучного інтелекту.

Наукова новизна. Наукова новизна дослідження полягає у формуванні комплексного підходу до розуміння макро- та мікроекономічних трансформацій ринку праці під впливом цифровізації в країнах Європейського Союзу та нашій країні.

Практичне значення. Практичне значення результатів дослідження полягає у можливості їх використання для вдосконалення державної політики зайнятості, освітніх програм, програм професійної перекваліфікації, стратегій розвитку підприємств і заходів підтримки працівників в умовах цифровізації ринку праці.

Методологія

Методи дослідження. У процесі дослідження використано сукупність методів, що забезпечують цілісне розкриття теми макро- та мікроекономічних трансформацій внаслідок цифровізації ринку праці. Метод теоретичного узагальнення застосовано для систематизації наукових підходів до розуміння цифровізації, ринку праці, зайнятості, людського капіталу, дистанційної праці, платформеної зайнятості та професійної перекваліфікації. Метод аналізу і синтезу дав змогу розділити досліджувану проблему на окремі складові, зокрема макроекономічні наслідки цифровізації, мікроекономічні зміни на рівні підприємств, трансформацію компетентностей працівників, соціальні ризики та можливості цифрового переходу, а потім поєднати ці складові в єдине бачення. Порівняльний метод використано для виявлення спільних і відмінних рис цифровізації ринку праці в країнах Європейського Союзу та нашої країні. Структурно-функціональний метод дозволив показати, як цифровізація змінює функції роботодавців, працівників, освітніх установ, державних органів влади та цифрових платформ.

Джерела даних. Інформаційну базу дослідження становлять наукові публікації вітчизняних і зарубіжних авторів, присвячені цифровізації економіки, трансформації ринку праці, розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, впливу автоматизації на зайнятість, зміні професійної структури, формуванню цифрових компетентностей, поширенню дистанційної та платформеної праці, а також стратегічному управлінню людським капіталом в умовах технологічних змін. Особливу увагу приділено працям, у яких досліджується взаємозв'язок між цифровими технологіями, продуктивністю праці, конкурентоспроможністю підприємств і структурними змінами на національному ринку праці.

Інструменти аналізу. Для обробки та інтерпретації матеріалу використано інструменти аналітичного узагальнення, структуризації, порівняння та логічного групування інформації. Аналітичне узагальнення надало можливість визначити ключові характеристики цифровізації ринку праці та показати, що її наслідки проявляються одночасно на рівні держави, підприємства і працівника. Метод структуризації використано для групування основних напрямів трансформації, серед яких доцільно виділити зміну галузевої та професійної структури зайнятості, підвищення ролі цифрових компетентностей, автоматизацію рутинних функцій, розвиток гнучких форм праці, поширення дистанційної зайнятості, формування нових управлінських підходів на підприємствах і посилення значення соціального захисту працівників.

Обмеження дослідження. Обмеження дослідження пов'язані з переважним використанням теоретичних, аналітичних і науково узагальнених джерел, що відображають різні підходи до трактування цифровізації ринку праці, макроекономічних трансформацій, мікроекономічних змін, професійної адаптації та соціально-трудова відносин. Частина висновків має узагальнюючий характер і залежить від наукових позицій окремих авторів, що може впливати на варіативність інтерпретації впливу цифровізації на зайнятість, продуктивність, структуру професій, рівень професійних ризиків і майбутні траєкторії розвитку ринку праці.

Результати

Цифровізація ринку праці в країнах Європейського Союзу та нашої країні являється не просто технологічним оновленням окремих професій або способів виконання роботи, а глибокою макроекономічною трансформацією, яка змінює структуру виробництва, зайнятості, доходів, продуктивності та конкурентоспроможності національних економік. У країнах Європейського Союзу цифровізація ринку праці пов'язана з переходом від індустріально-сервісної моделі

зайнятості до моделі, у якій дедалі більшу роль відіграють знання, дані, платформи, технології на базі штучного інтелекту, хмарні сервіси, електронна комерція, автоматизоване управління бізнес-процесами та дистанційна взаємодія між працівником і роботодавцем. Для нашої країни цифровізація ринку праці має ще складніше значення, оскільки вона розгортається при такого роду умовах, коли економіка одночасно переживає воєнні втрати, міграційний відтік, внутрішнє переміщення населення, дефіцит кадрів, руйнування частини інфраструктури та потребу швидкої відбудови (табл.1).

Таблиця 1

Макроекономічні зміни під впливом цифровізації ринку праці

Напрямок трансформації	Прояв у країнах Європейського Союзу	Прояв у нашій країні
Структура зайнятості	Зростає частка професій, пов'язаних з інформаційно-комунікаційними технологіями, аналізом даних, кібербезпекою, електронною комерцією, автоматизацією виробничих і сервісних процесів. Разом із цим зменшується потреба у працівниках, які виконують рутинні операції, що легко формалізуються та передаються програмним системам	Цифровізація частково компенсує втрату традиційних робочих місць, особливо у сферах послуг, освіти, фінансів, торгівлі, інформаційних технологій та адміністративного управління. Водночас частина регіонів залишається обмеженою через безпекові ризики, енергетичні проблеми та нерівний доступ до сучасної інфраструктури
Продуктивність праці	Підприємства активніше використовують хмарні сервіси, системи управління даними, автоматизоване планування, електронні канали продажу та технології на базі штучного інтелекту. Це створює умови для зростання продуктивності, хоча ефект залежить від рівня цифрової зрілості бізнесу	Підвищення продуктивності має вибірковий характер, оскільки технологічно сильні підприємства швидше адаптуються, а малий бізнес не рідко стикається з браком фінансів, кадрів і знань. Саме тому підтримка цифровізації малого і середнього бізнесу постає критичною
Конкурентоспроможність економіки	Країни з високою часткою фахівців у сфері інформаційно-комунікаційних технологій мають більше можливостей розвивати інноваційні сектори, залучати інвестиції, формувати високотехнологічний	Наша країна має значний потенціал у сфері технологічних послуг, але його реалізація залежить від збереження людського капіталу, захисту підприємств від ризиків, розвитку освіти дорослих і посилення зв'язку між бізнесом, освітою та державними органами влади

	експорт і посилювати позиції на глобальних ринках	
Соціальна стійкість	Європейський Союз намагається поєднати цифровий перехід із соціальною політикою, щоб уникнути поглиблення нерівності між працівниками з високими і низькими цифровими навичками. Саме тому акцент робиться на навчанні протягом життя та перекваліфікації	Для нашої країни соціальна стійкість цифровізації має особливе значення, оскільки технології можуть допомогти працевлаштуванню внутрішньо переміщених осіб, жінок, молоді, ветеранів і людей, які втратили роботу через війну

Сформовано автором

На мікроекономічному рівні цифровізація ринку праці змінює саму природу підприємства, оскільки організація праці вже не обмежується фізичним робочим місцем, фіксованим графіком і традиційною ієрархією управління. Підприємства дедалі частіше переходять до гібридних форматів роботи, електронного документообігу, дистанційного управління командами, автоматизованого обліку робочого часу, онлайн-рекрутингу, електронного навчання персоналу та використання аналітичних систем для оцінювання результативності працівників. Для нашої країни мікроекономічна трансформація має ще більш практичний характер, тому що цифрові інструменти для бізнесу не рідко виступають способом виживання, а не лише способом модернізації. Підприємства змушені перебудовувати логістику, продажі, комунікацію з клієнтами, фінансовий облік, управління запасами та взаємодію з персоналом при нестабільному зовнішньому середовищі (табл.2).

Таблиця 2

Мікроекономічна система цифрових змін на підприємстві

Складова мікроекономічної трансформації	Як змінюється підприємство	Як змінюється працівник
Організація праці	Підприємство переходить від жорстко закріпленого робочого місця до гнучкої організації роботи, де частина завдань виконується дистанційно, частина через хмарні сервіси, а частина через автоматизовані системи управління. Це зменшує залежність бізнесу від фізичної присутності працівників	Працівник отримує більше автономії, але водночас несе більшу відповідальність за самоорганізацію, швидкість реагування, якість комунікації та дотримання строків
Управління персоналом	Рекрутинг, адаптація, навчання та оцінювання персоналу дедалі частіше здійснюються через електронні платформи, системи аналітики, онлайн-курси, бази компетентностей і електронні профілі працівників	Працівник стає учасником постійного професійного оновлення, де кар'єрне зростання залежить від здатності швидко опановувати нові інструменти та демонструвати результат у

		прозору інформаційному внутрішньому середовищі підприємства
Виробничі та сервісні процеси	Автоматизація дозволяє прискорити облік, логістику, продажі, фінансовий контроль, управління запасами, комунікацію з клієнтами та підготовку управлінської звітності	Працівник поступово переходить від виконання простих операцій до контролю, аналізу, коригування, консультування та прийняття рішень. Рутинна робота зменшується, але зростає потреба в аналітичному мисленні
Цифрова безпека	Бізнес змушений захищати дані клієнтів, фінансову інформацію, комерційну таємницю, внутрішні канали зв'язку й операційні системи. Для малих підприємств цифрова безпека постає особливо вразливою складовою	Працівник повинен дотримуватися правил кібергігієни, правильно працювати з паролями, документами, поштою, доступами, конфіденційною інформацією та зовнішніми сервісами

Сформовано автором

Цифровізація ринку праці має не лише економічний, а й глибокий соціально-трудовий зміст, оскільки вона змінює цінність праці, структуру професійної мобільності, характер соціальної нерівності, можливості зайнятості для різних груп населення та підходи до освіти протягом життя. В країнах Європейського Союзу цифровізація створює нові робочі місця, але водночас підсилює розрив між тими працівниками, які мають достатній рівень цифрових компетентностей, і тими, хто залишається вразливим перед автоматизацією. Особливо важливим є те, що навіть у Європейському Союзі цифрові компетентності розподілені нерівномірно. Для нашої країни ця проблема є ще гострішою, оскільки ринок праці зазнав суттєвого скорочення робочої сили внаслідок війни, мобілізації, вимушеної міграції, втрати робочих місць і зміни галузевої структури зайнятості. Reuters, посилаючись на дані Національного банку, зазначав, що наша країна втратила понад чверть робочої сили від початку повномасштабного вторгнення, а майже 60 % підприємств назвали пошук кваліфікованих працівників головною проблемою за результатами опитування Міністерства економіки серед понад 3 тисяч компаній. У таких умовах цифровізація має подвійний ефект. З одного боку, вона дозволяє частині людей працювати дистанційно, поєднувати зайнятість із переміщенням, навчатися онлайн, знаходити роботу за межами свого регіону та брати участь у міжнародних проектах. З іншого боку, вона підвищує вимоги до працівника, і ті, хто не має доступу до навчання, стабільного інтернету, сучасних пристроїв або підтримки з боку роботодавця, можуть опинитися в ще слабшій позиції (рис.1).

Для нашої країни цифровізація ринку праці пов'язана не лише з модернізацією, а й із відновленням, оскільки післявоєнна економіка потребуватиме швидкого повернення людей до продуктивної зайнятості, перепідготовки кадрів, створення робочих місць у нових секторах, підтримки малого і середнього бізнесу, розвитку електронної комерції, кібербезпеки та цифрової взаємодії з європейськими ринками. Разом із цим цифровізація не є автоматично позитивною. Вона може посилити нерівність між регіонами, підприємствами та працівниками, якщо одні матимуть доступ до технологій, навчання і фінансів, а інші залишаться поза новими можливостями.

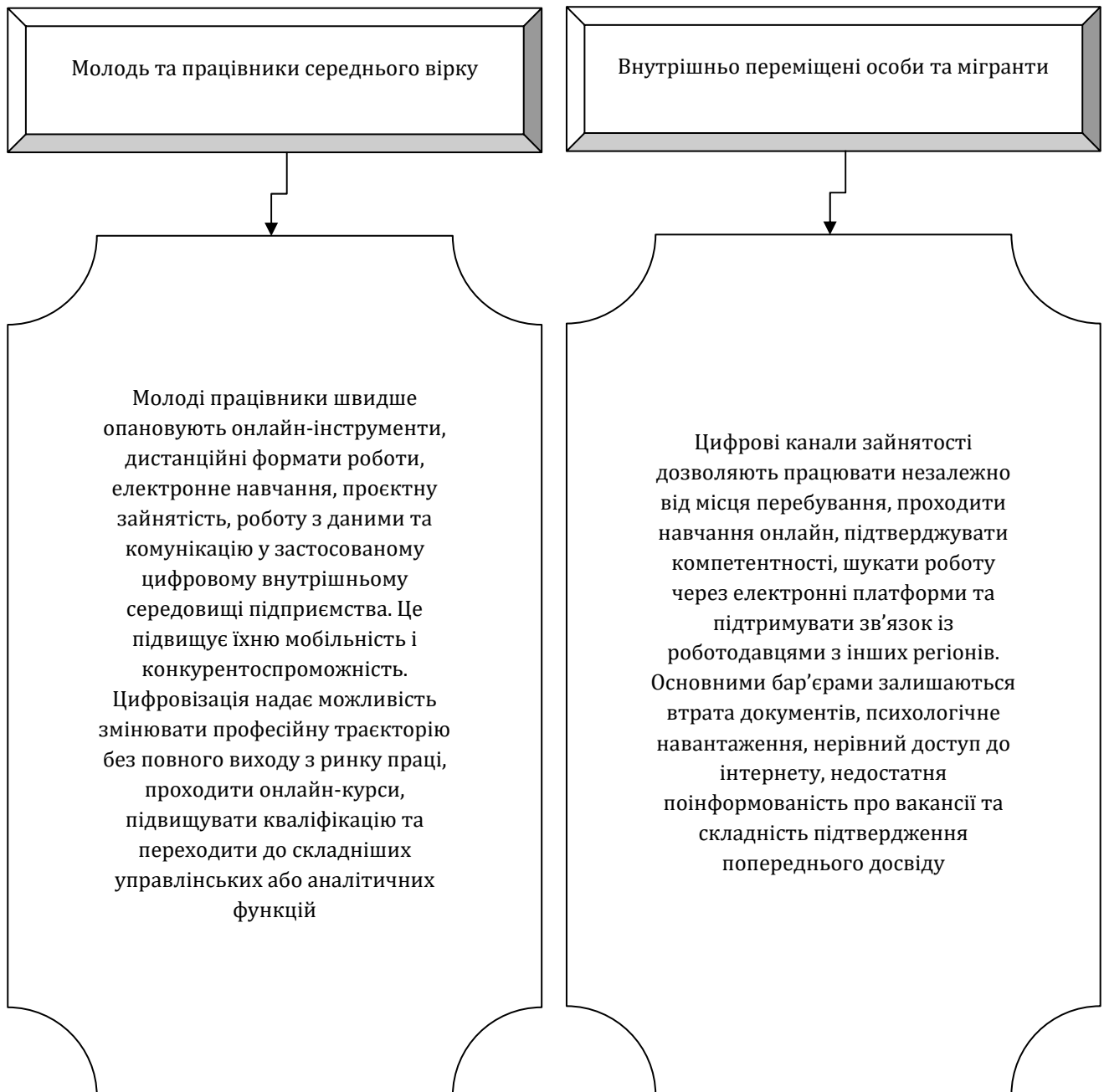

Рис.1.Соціально-трудова система цифровізації ринку праці

Сформовано автором

Саме тому державні органи влади мають формувати політику цифровізації ринку праці як комплексний напрям, де поєднуються розвиток інфраструктури, підтримка підприємств, професійна освіта, перекваліфікація, соціальний захист, кібербезпека, стимулювання інновацій і адаптація законодавства до нових форм зайнятості. На нашу точку зору, головна важливість цієї теми полягає в тому, що вона дозволяє оцінити не лише технологічні зміни, а й глибшу перебудову економічної поведінки держави, бізнесу та людини.

Обговорення

Інтерпретація результатів. Отримані результати дослідження надають підстави стверджувати, що цифровізацію ринку праці в країнах Європейського Союзу та нашої країні доцільно розглядати не лише як поширення нових технологій, а як складний процес перебудови економічних, організаційних і соціально-трудових відносин.

Проведений аналіз відображає, що на макроекономічному рівні цифровізація змінює структуру зайнятості, підвищує роль інформаційно-комунікаційних технологій, збільшує попит на фахівців із цифровими компетентностями, посилює значення інноваційного розвитку та формує нові вимоги до державної політики зайнятості. Водночас на мікроекономічному рівні вона змінює організацію праці на підприємствах, підходи до управління персоналом, форми комунікації, систему мотивації, структуру витрат, продуктивність і здатність бізнесу швидко адаптуватися до змін зовнішнього середовища. Для працівників цифровізація відкриває нові можливості професійної мобільності, дистанційної зайнятості, участі у міжнародному ринку праці та безперервного навчання. Разом із цим вона створює ризики професійного витіснення, нерівного доступу до навчання, посилення розриву між висококваліфікованими і низькокваліфікованими працівниками, а також зростання нестабільності зайнятості у платформеному секторі.

Порівняння з іншими дослідженнями. Результати дослідження загалом узгоджуються з науковими підходами, у яких цифровізація розглядається як один із ключових чинників трансформації сучасного ринку праці. У працях, присвячених автоматизації та впровадженню технологій на базі штучного інтелекту, не рідко наголошується на скороченні попиту на рутинну працю та одночасному зростанні потреби у працівниках, здатних виконувати аналітичні, творчі, комунікаційні та управлінські функції. Такий підхід співвідноситься з результатами цього дослідження, у межах якого доведено, що цифровізація змінює не лише кількість робочих місць, а й сам зміст праці. Дослідження, присвячені цифровим компетентностям, акцентують увагу на необхідності навчання протягом життя, професійної перекваліфікації та підготовки працівників до постійної зміни технологічних інструментів.

Наукова новизна (розгорнуто). Наукова новизна дослідження полягає у формуванні комплексного підходу до розуміння макро- та мікроекономічних трансформацій ринку праці під впливом цифровізації в країнах Європейського Союзу та нашій країні. У роботі обґрунтовано доцільність розгляду цифровізації не лише як технологічного оновлення окремих секторів економіки, а як системного процесу, що змінює структуру зайнятості, характер праці, поведінку підприємств, вимоги до компетентностей, форми трудової взаємодії та напрями державної політики.

Практичне значення (розгорнуто). Практичне значення результатів дослідження полягає у можливості їх використання для вдосконалення державної політики зайнятості, освітніх програм, програм професійної перекваліфікації, стратегій розвитку підприємств і заходів підтримки працівників в умовах цифровізації ринку праці. Отримані результати можуть бути корисними для державних органів влади під час формування політики розвитку цифрових компетентностей, підтримки дистанційної зайнятості, регулювання платформеної праці, адаптації соціального захисту до нових форм зайнятості та зменшення ризиків професійного витіснення.

Висновки

Таким чином, цифровізація ринку праці одночасно породжує макроекономічні та мікроекономічні наслідки, які не можна аналізувати відокремлено. На макроекономічному рівні вона впливає на структуру валового внутрішнього продукту, продуктивність праці, інвестиційну привабливість, конкурентоспроможність національних економік, рівень безробіття, міграційні потоки, податкову базу та соціальну політику. У країнах Європейського Союзу цифровий перехід уже розглядається як один із ключових векторів економічної трансформації поряд із зеленою трансформацією, демографічними змінами та змінами у виробничих ланцюгах. Звіт Генерального директорату з питань зайнятості, соціальних справ та інклюзії Європейської Комісії зазначає, що ринок праці Європейського Союзу

демонстрував стійкість на тлі пандемії, повномасштабного вторгнення РФ проти нашої країни, енергетичної кризи та структурних змін, пов'язаних із цифровим і зеленим переходами. На мікроекономічному рівні цифровізація змінює поведінку підприємств і працівників, оскільки роботодавці змушені перебудовувати організацію праці, інвестувати у програмне забезпечення, кібербезпеку, електронний документообіг, дистанційні канали управління персоналом і навчання працівників. Працівники, у свою чергу, мають постійно оновлювати компетентності, опановувати нові інструменти, адаптуватися до гнучкої зайнятості та конкуренції не лише на локальному, а й на міжнародному ринку праці. Для нашої країни ця проблематика має особливу вагу, адже в умовах війни ринок праці зазнав різких змін, пов'язаних із мобілізацією, вимушеним переміщенням населення, виїздом частини працездатних осіб за кордон і нестачею кадрів у низці галузей. Reuters, аналізуючи ситуацію у 2024 році, зазначав, що бізнес у нашій країні активніше залучає жінок, студентів, підлітків і старших працівників через дефіцит робочої сили, а також посилює навчання і перекваліфікацію персоналу. Саме тому цифровізація ринку праці в нашій країні є не просто технологічним процесом, а одним із механізмів підтримки економічної життєздатності, відновлення підприємництва, збереження людського капіталу та підготовки до післявоєнної модернізації. Наукова важливість теми полягає в можливості комплексно оцінити, як цифрові зміни трансформують зайнятість на рівні держави, секторів економіки, підприємств і окремого працівника.

Список використаних джерел

1. Куликов Г. О. Цифрова трансформація ринку праці України: виклики та можливості для інноваційної зайнятості. Випуск 13(46).1, 2025. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. С. 55-66.
2. Гривко С., Дубовик Д. Вплив цифровізації на зайнятість та ринок праці в інформаційному суспільстві. № 208, 2025. *Економічний простір*. С. 203-209.
3. Рудакова С., Щетініна Л., Данилевич Н., Варшава Д. Цифровізація відносин у сфері зайнятості: світовий досвід та його імплементація в Україні. № 6(73), 2021. *Галицький економічний вісник*. С. 43-54.
4. Костриця В. І., Бурлай Т. В. Дисбаланси і дивергенція у сфері зайнятості: підходи ЄС та України до їх подолання. № 1(72), 2020. *Український соціум*. С. 83-107.
5. Гриценко А., Бурлай Т. Вплив цифровізації на соціальний розвиток. № 3, 2020. *Економічна теорія*. С. 24-51.
6. Андрощук Г. О. Цифрова трансформація європейської економіки: стан та місце України. № 1(44), 2023. *Інформація і право*. С. 67-78.
7. Лісніченко М. О., Талан О. Є. Європейські підходи до оцінки цифрової трансформації ринку праці: перспективи адаптації в Україні. № 4(45), 2025. *Наука і техніка сьогодні*. С. 404-418.
8. Панькова О. В., Касперович О. Ю. Соціальний діалог і трудова сфера України в умовах воєнного стану, євроінтеграції, цифровізації: проблеми та перспективи для повоєнного відновлення. № 2(102), 2023. *Економіка промисловості*. С. 78-104.
9. Азьмук Н. А. Цифрова зайнятість у системі регулювання національної економіки. № 1, 2020. *Проблеми економіки*. С. 52-58.
10. Азьмук Н. А. Сучасні виклики ринку праці при переході до цифрової економіки. № 19, 2020. *Modern Economics*. С. 6-13.
11. Азьмук Н. А. Штучний інтелект у процесі праці у цифровій економіці: нові виклики та можливості. № 3(57), 2019. *Економічний вісник Донбасу*. С. 137-145.
12. Новікова О. Ф., Шамілева Л. Л., Шастун А. Д. Перспективи змін у трудовій сфері при цифровізації економіки за інерційним та цільовим сценаріями розвитку України. № 2(60), 2020. *Економічний вісник Донбасу*. С. 187-199.

References

1. Kulykov, H.O. (2025), "Tsyfrova transformatsiia rynku pratsi Ukrainy: vyklyky ta mozhlyvosti dlia innovatsiinoi zainiatosti" [Digital transformation of the labour market of Ukraine: challenges and opportunities for innovative employment], *Tsentrlnoukrainskyi naukovyi visnyk. Ekonomichni nauky*, No. 13(46).1, pp. 55–66.
2. Hryvko, S. and Dubovyk, D. (2025), "Vplyv tsyfrovizatsii na zainiatist ta rynek pratsi v informatsiinomu suspilstvi" [The impact of digitalization on employment and the labour market in the information society], *Ekonomichniy prostir*, No. 208, pp. 203–209.
3. Rudakova, S., Shchetinina, L., Danylevych, N. and Varshava, D. (2021), "Tsyfrovizatsiia vidnosyn u sferi zainiatosti: svitovyi dosvid ta yoho implementatsiia v Ukraini" [Digitalization of relations in the field of employment: world experience and its implementation in Ukraine], *Halytskyi ekonomichniy visnyk*, No. 6(73), pp. 43–54.
4. Kostrytsia, V.I. and Burlai, T.V. (2020), "Dysbalansy i dyverhentsiia u sferi zainiatosti: pidkhody YeS ta Ukrainy do yikh podolannia" [Imbalances and divergence in the field of employment: approaches of the European Union and Ukraine to overcoming them], *Ukrainskyi sotsium*, No. 1(72), pp. 83–107.
5. Hrytsenko, A. and Burlai, T.V. (2020), "Vplyv tsyfrovizatsii na sotsialnyi rozvytok" [The impact of digitalization on social development], *Ekonomichna teoriia*, No. 3, pp. 24–51.
6. Androshchuk, H.O. (2023), "Tsyfrova transformatsiia yevropeiskoi ekonomiky: stan ta mistse Ukrainy" [Digital transformation of the European economy: the state and place of Ukraine], *Informatsiia i pravo*, No. 1(44), pp. 67–78.
7. Lisnichenko, M.O. and Talan, O.Ye. (2025), "Yevropeiski pidkhody do otsinky tsyfrovoy transformatsii rynku pratsi: perspektyvy adaptatsii v Ukraini" [European approaches to the assessment of digital transformation of the labour market: prospects for adaptation in Ukraine], *Nauka i tekhnika sohodni*, No. 4(45), pp. 404–418.
8. Pankova, O.V. and Kasperovych, O.Yu. (2023), "Sotsialnyi dialoh i trudova sfera Ukrainy v umovakh voiennoho stanu, yevrointehratsii, tsyfrovizatsii: problemy ta perspektyvy dlia povoiennoho vidnovlennia" [Social dialogue and the labour sphere of Ukraine under martial law, European integration and digitalization: problems and prospects for post-war recovery], *Ekonomika promyslovosti*, No. 2(102), pp. 78–104.
9. Azmuk, N.A. (2020), "Tsyfrova zainiatist u systemi rehuliuвання natsionalnoi ekonomiky" [Digital employment in the system of national economy regulation], *Problemy ekonomiky*, No. 1, pp. 52–58.
10. Azmuk, N.A. (2020), "Suchasni vyklyky rynku pratsi pry perekhodi do tsyfrovoy ekonomiky" [Modern challenges of the labour market in the transition to the digital economy], *Modern Economics*, No. 19, pp. 6–13.
11. Azmuk, N.A. (2019), "Shtuchnyi intelekt u protsesi pratsi u tsyfrovii ekonomitsi: novi vyklyky ta mozhlyvosti" [Artificial intelligence in the labour process in the digital economy: new challenges and opportunities], *Ekonomichniy visnyk Donbasu*, No. 3(57), pp. 137–145.
12. Novikova, O.F., Shamileva, L.L. and Shastun, A.D. (2020), "Perspektyvy zmin u trudovii sferi pry tsyfrovizatsii ekonomiky za inertsiiym ta tsilovym stsenariiamy rozvytku Ukrainy" [Prospects for changes in the labour sphere during the digitalization of the economy under inertial and target scenarios of Ukraine's development], *Ekonomichniy visnyk Donbasu*, No. 2(60), pp. 187–199.